

**MOTYVUOTA IŠVADA DĖL KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS
LIETUVOS RESPUBLIKOS ENERGETIKOS MINISTERIJOJE IR
VALSTYBINĖJE ENERGETIKOS INSPEKCIJOJE PRIE ENERGETIKOS MINISTERIJOS**

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsniu, Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. 1601 „Dėl Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos patvirtinimo“, 2014 m. III ketvirtį Energetikos ministerijoje ir Valstybinėje energetikos inspekcijoje prie Energetikos ministerijos (toliau – VEI) patikrinta korupcijos pasireiškimo tikimybė.

Nustatant ir vertinant veiklos sritis, kuriose egzistuoja korupcijos pasireiškimo tikimybė, buvo atsižvelgta į Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2011–2014 metų programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. sausio 17 d. nutarimu Nr. IX-711, ir ypatingas dėmesys skirtas veiklos sričių ir atskirų funkcijų atlikimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų peržiūrėjimui, analizei, sprendimų priėmimo, veiksmų atlikimo skaidrumo bei sprendimus priimančių subjektų įgaliojimų įvertinimui. Analizuotas laikotarpis nuo 2013 m. liepos 1 d. iki 2014 m. rugsėjo 30 d.

Korupcijos pasireiškimo tikimybę nustatė Energetikos ministerijos kovos su korupcija įgyvendinimo ir tobulinimo darbo grupė, sudaryta Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2014 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1-181 „Dėl Energetikos ministerijos kovos su korupcija įgyvendinimo ir tobulinimo darbo grupės sudarymo“ (2014 m. liepos 18 d. įsakymo Nr. 1-196 redakcija). Korupcijos pasireiškimo tikimybė buvo vertinama, siekiant išsiaiškinti galimus korupcijos pasireiškimo rizikos veiksnius. Buvo analizuojami Energetikos ministerijos vidaus teisės aktai, surinkti statistiniai duomenys, taip pat vyko pokalbiai su atsakingais darbuotojais.

Korupcijos pasireiškimo tikimybė buvo vertinta Energetikos ministerijoje ir VEI, vadovaujantis Valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. 2-170 „Dėl Valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijų patvirtinimo“. Išanalizavus ir įvertinus visą medžiagą, korupcijos pasireiškimo tikimybė Energetikos ministerijoje ir VEI vertinta pagal šiuos kriterijus:

1) ar padaryta korupcinio pobūdžio nusikalstama veika. Nei Energetikos ministerijoje, nei VEI nebuvo nustatyta korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų. Pažymėtina, kad Energetikos ministerijos ir VEI tinklalapiuose yra numatyta galimybė pranešti apie korupcinę veiką anonimiškai: atitinkamai <http://www.enmin.lt/lt/korupcija/> ir <http://vei.lt/index.php?id=2448>.

2) ar pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas. Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo 29 straipsnį, Energetikos ministerija savo veiklą grindžia Lietuvos Respublikos Konstitucija, įstatymais, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, Vyriausybės nutarimais, kitais teisės aktais. Energetikos ministerijos paskirtis yra formuoti valstybės politiką, taip pat organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą ministrui pavestose valdymo srityse. Energetikos ministerija įstatymų ir kitų teisės aktų, suteikiančių įgaliojimus vykdyti kontrolės ir priežiūros funkcijas, pagrindu yra patvirtinusi būtinus teisės aktus, detaliam nustatančius kontrolės ir priežiūros veiksmų, procedūrų vykdymo formas, tvarką, periodiškumą – visų pirma, tai atsispindi Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos nuostatuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. vasario 11 d. nutarimu Nr. 86 „Dėl Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos nuostatų patvirtinimo“, taip pat Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos darbo reglamente, patvirtintame Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2011 m. birželio 7 d. įsakymu Nr. 1-146 „Dėl Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos darbo reglamento patvirtinimo“. Ministerijos priimamuose teisės aktuose numatyti konkretūs kontrolės ir priežiūros funkcijas vykdančios ir sprendimus priimančios subjektais (padaliniais, atskiri darbuotojai), išsamiai ir tiksliai apibrėžtos jų teisės ir pareigos.

VEI nuostatuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2011 m. kovo 15 d. įsakymu Nr. 1-63 „Dėl Valstybinės energetikos inspekcijos prie Energetikos ministerijos nuostatų patvirtinimo“, numatyta, kad VEI veiklos paskirtis – vykdyti valstybinę energetikos kontrolę, neatsižvelgiant į nuosavybės valdymo formą, siekiant užtikrinti patikimą, efektyvią ir saugią energijos išteklių ir energijos gamybą, tiekimą ir vartojimą bei kontroliuoti valstybės ir rezervines energijos išteklių atsargas. Tad VEI yra suteikti konkretūs įgaliojimai, aiškiai atskirtos sprendimų priėmimo, kontrolės ir priežiūros funkcijos, atsispindinčios VEI nuostatuose, energetikos ministro ir VEI viršininko įsakymuose.

Visi teisės aktai periodiškai peržiūrimi. Kai yra būtina, nustatytos teisinio reglamentavimo spragos ar kolizijos taisomos keičiant teisinį reguliavimą.

3) ar atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti. Tiek Energetikos ministerijos, tiek VEI padalinių veiklą išsamiai reglamentuoja jų nuostatai. Pagrindiniai veiklos uždaviniai, funkcijos bei darbo organizavimas nustatyti kiekvieno struktūrinio padalinio nuostatuose. Konkrečių valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybių paskirtis, funkcijos, atsakomybė ir atskaitomybė detalizuojama atskiruose pareigybių aprašymuose, detaliam ir išsamiam apibrėžiant funkcijas, taip pat aiškiai nurodant jų pavaldumą ir atsakomybę. Konkretus valstybės tarnautojas ar darbuotojas, dirbantis pagal darbo sutartį, su jo užimamos pareigybės aprašymu yra supažindinamas pasirašytinai. Remiantis įstaigoje priimtais teisės aktais, valstybės tarnautojai ir darbuotojai, dirbantys

pagal darbo sutartis, už savo veiklą atsiskaito padalinio vadovui. Nuolat peržiūrimi ir tikslinami pareigybių aprašymai, atliekami reikalingi pakeitimai, atsižvelgiant į pasikeitusias konkrečių padalinių funkcijas bei darbo funkcijų persiskirstymą tarp konkrečių valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis.

4) ar veikla yra susijusi su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu. Energetikos ministerija pagal galiojančius teisės aktus, pavyzdžiui, pagal Veiklos elektros energetikos sektoriuje leidimų išdavimo taisykles, patvirtintas Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2013 m. spalio 22 d. įsakymu Nr. 1-212 „Dėl Veiklos elektros energetikos sektoriuje leidimų išdavimo taisyklių patvirtinimo“, išduoda šiuos leidimus: leidimas gaminti elektros energiją; leidimas plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus; leidimas tiesti tiesioginę liniją; leidimas eksportuoti elektros energiją į valstybes, kurios nėra valstybės narės; leidimas importuoti elektros energiją iš valstybių, kurios nėra valstybės narės.

Tačiau, atsižvelgdama į 2011–2014 m. Nacionalinės kovos su korupcija programos įgyvendinimo priemonių plano 3.3 priemonę „Atlikti teisės aktuose įtvirtintų ūkinės komercinės veiklos leidimų (licencijų) peržiūrą, jų išdavimo sąlygų analizę, nustatyti nepagrįstus, neproporcingus ir perteklinius leidimus (licencijas) ir jų išdavimo sąlygas bei reikalavimus ir parengti būtinus teisės aktų pakeitimų projektus“, Energetikos ministerija 2014 metais parengė įstatymų projektus – Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo Nr. XI-1375 6, 13, 14, 15, 16 ir 22 straipsnių pakeitimo įstatymas; Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo Nr. VIII-1881 16, 18, 20, 70 straipsnių pakeitimo ir 21 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymas; Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo Nr. XI-1375 20 straipsnio pakeitimo įstatymas. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu šie teisės aktai buvo patvirtinti ir pateikti svarstyti Lietuvos Respublikos Seimui. Šiais teisės aktais planuojama perduoti leidimų išdavimo funkciją VEI.

VEI vykdo įmonių, turinčių teisę eksploatuoti energetikos įrenginius, atestavimą, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo III skirsnio 9 straipsnio 3 dalies 1 punktu (2014 m. yra išduota, papildyta ar pratęsta apie 900 atestatų). Taip pat VEI, vadovaudamasi Energetikos valstybinės kontrolės ir vartotojų energetikos įrenginių kontrolės tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2014 m. spalio 24 d. įsakymu Nr. 1-261 „Dėl Energetikos valstybinės kontrolės ir vartotojų energetikos įrenginių kontrolės tvarkos aprašo patvirtinimo“, 8 punkto reikalavimais, pagal kompetenciją tikrina pastatytų, rekonstruotų, modernizuotų elektrinių ir katilinių, 110 kV ir aukštesnės įtampos elektros tinklų ir jų priklausinių, 0,4–35 kV įtampos elektros tinklų ir jų priklausinių, gamtinių dujų sistemų, gamtinių dujų saugyklų, suskystintųjų gamtinių dujų importo, eksporto terminalų bei saugyklų, magistralinių naftotiekių, produktotiekių, naftos perdirbimo įrenginių, naftos ir naftos produktų terminalų bei saugyklų, šilumos tiekimo tinklų ir jų priklausinių, taip pat statinių, kuriuose sumontuotos energetikos inžinerinės

sistemos bei energetikos įrenginiai, atitiktį projektui, esminiams statinio reikalavimams, galimybę saugiai, patikimai juos naudoti pagal paskirtį (energetikos įrenginių techninės būklės tikrinimus vykdo pagal Valstybinės energetikos inspekcijos prie Energetikos ministerijos atstovų dalyvavimo statybos užbaigimo komisijose ir pažymų apie energetikos įrenginių techninės būklės patikrinimą išdavimo tvarkos apraše nustatytus reikalavimus) ir išduoda energetikos įrenginių techninės būklės patikrinimo pažymas.

VEI pareigūnai turi teisę surašyti administracinių teisės pažeidimų protokolus, pagal kompetenciją nagrinėti administracinių teisės pažeidimų bylas ir priimti jose sprendimus, vadovaujantis Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 235¹ str.

5) ar daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo. Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo 29 straipsnio 2 dalies 2 punkte kaip viena iš ministerijų, kuri steigama formuoti valstybės politiką, taip pat organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą ministrui pavestose valdymo srityse, yra numatyta Energetikos ministerija. Pagal Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 4 straipsnio 4 dalį, Energetikos ministerija yra centrinis valstybinio administravimo subjektas, pats galintis priimti sprendimus. Tačiau net ir savarankiškai priimamus (energetikos ministro pasirašomus) įsakymus reikia derinti tiek su visuomene, tiek su suinteresuotais asmenimis, institucijomis. Energetikos ministerijos rengiamus Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų ar įstatymų projektus taip pat reikia derinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės darbo reglamento 32 punkte ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 17 straipsnyje numatyta tvarka.

VEI savininkė yra valstybė. VEI savininko teises ir pareigas, išskyrus įstaigos reorganizavimą, pertvarkymą ir likvidavimą, įgyvendina Lietuvos Respublikos energetikos ministerija, kuri koordinuoja ir kontroliuoja VEI veiklą bei sprendžia kitus teisės aktuose jos kompetencijai priskirtus klausimus. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 9 straipsnio 4 dalimi, VEI atsako už savo sprendimus, kurie gali būti skundžiami įstatymų nustatyta tvarka.

6) ar naudojama valstybės ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija. Energetikos ministerijos veikloje yra dirbama su valstybės ar tarnybos paslaptį sudarančia informacija ir pagal Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymą Ministerija yra paslapčių subjektas. Energetikos ministerijoje yra sudarytos tinkamos sąlygos: yra specialiai įrengtos atskiros patalpos susipažinti su slapta ar riboto naudojimo informacija, patvirtinti visi darbu su įslaptinta informacija būtini teisės aktai bei paskirtas Energetikos ministerijos darbuotojas, atsakingas už įslaptintos informacijos administravimą Su Valstybės saugumo departamentu nuolat konsultuojamasi dėl šios srities klausimų, derinamos asmenų, kurių darbas susijęs su įslaptintos informacijos naudojimu ar apsauga, kandidatūros bei derinami rengiami teisės aktų projektai šioje srityje. Energetikos ministerijos darbuotojai, atlikdami nustatytas funkcijas, naudoja valstybės ar tarnybos paslaptį sudarančią

informaciją, tik įgiję tam teisę. Vadovaujantis teisės aktais, įslaptintos informacijos naudojimo, saugojimo, darbuotojų supažindinimo, dokumentų renginio procedūros, darbuotojų, dirbančių ar susipažįstančių su įslaptinta informacija, atsakomybė yra išsamiai reglamentuota, o nustčius tarnybinių nusižengimų faktus, gali būti skiriamos drausminės nuobaudos.

VEI nėra paslapčių subjektas pagal Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymą.

7) ar anksčiau atlikus korupcijos rizikos analizę, buvo nustatyta veiklos trūkumų. Atsižvelgiant į tai, kad Energetikos ministerijos ir VEI veikla yra pakankamai reglamentuota įstatymų ir kitų teisės aktų, taip pat tai, kad šios įstaigos siekia valdyti korupcijos rizikos veiksnius ir jos pasireiškimo galimybes kitomis priemonėmis, veiklos trūkumų nenustatyta.

Todėl galima daryti išvadą, kad Energetikos ministerijoje ir VEI egzistuoja korupcijos pasireiškimo tikimybė, tačiau antikorupcinė veikla vykdoma tinkamai, todėl korupcijos apraiškų neužfiksuota.

Energetikos ministras

Rokas Masiulis